

www.ozora.hu

Reneszánsz a Sió mentén: **Ozora**

*M*it nem adnának a települések, hogy elmondhassák magukról, itáliai lovagok lakták, ferences barátok sétáltak utcáin, híres költők alkottak falai között. A páratlan szépségű lankák között megbúvó tolnai településnek mindez megadott. És ha ez nem lenne elég, manapság az ország egyik legvirágosabb településeként mint egy parányi ékszerdoboz tündököl tavasztól késő őszig.

Ozora Tolna megyében a Sió mellett található. Különleges fekvése miatt már az őskorban is lakták a környéket, máig rendszeresen forgat ki az eke erre vonatkozó emlékeket a földből. Nem véletlen, hiszen kezdettől fogva fontos átkelő hely volt itt, ahol a Hegyhát és a Dél-Mezőföld összeért. A faluban emelkedő Kálvária-dombon szakértő szemek ma is kivehetik a bronzkori földvár maradványait. Valószínűleg a római korban is lakott vidék ez, ahol a népvándorlás viharai alatt megjelennek hunok, longobárdok és avarok. A településnek nevet azonban a szlávok adták, a nyelvészek szerint a nagy, illetve óriási jelentésű „uzra” szó rejtőzik benne. Az bizonyos, hogy Szent István korában is éltek itt, mert Ozora a pécsi püspökség 1009-ben kelt alapító oklevelében is felbukkan.

A következő évszázadokból alig maradt fenn említés, ám 1325-ben már bizonyosan Sólyági Sándor ispán

bírta, és ettől kezdve feljövőben volt Ozora csillaga. A település a 15. században élte virágkorát, amikor az uradalom központjában a firenzei Filippo Scolari rendezkedett be. Az Ozorai Pipo néven a magyar történelem nagyjai közé bekerült báró Itáliából hozott remek kőfaragó mestereket, akik egy reneszánsz palotát építettek a Sió partjára. Az ő kezdeményezésére telepedtek meg a kastély tövében a ferences barátok, akik egy frissen emelt hatalmas gótikus templomban tartották az istentiszteleteket. Itt élt évekig az Európa-szerte ismert hitszónok, a prédikációs irodalom egyik atyjaként számon tartott Temesvári Pelbárt, a virágzó egyházi kultúra pedig fennmaradt a Héderváriak idején is. A középkori pezsgésnek Török Bálint rablása és az 1544. évi oszmán hadjárat vetett véget, aminek következtében Ozora török kézre került.

Az évszázados hódoltság végén a falu harc nélkül került újra keresztény

kézre. 1698-ban Esterházy Pál szerezte meg, aki tudatosan telepített katolikus magyarokat a zömében rácok lakta, gyér népességű vidékre. 1712-ben tiszttartót telepített ide, három évvel később pedig városi rangot szerzett a település. Ezután indulhatott meg az újjáépítés, a hosszú háborús idő következtében ugyanis a vár, a kolostor, de még az Antiochiai Szent Margitnak ajánlott plébániatemplom is romokban hevert. A fejlődésnek köszönhetően már 1722-ben Ozora önálló plébániát kapott, 1735-ben pedig már állt a vár, ez lett az uradalom gazdasági központja. Az 1740-es évektől terményraktárnak használták, magtárat alakítottak ki benne, és itt kapott helyet a levéltár és a pénztár mellett az alagsorban kialakított börtön is.

Az Esterházyak számára a Sió túlszárnyán álló Kulapusztán kezdődtek meg jelentős építkezések. A gyönyörű barokk kastély mellé istállókat, lovardát és hivatalokat emeltek. Mára sajnos ebből alig látszik valami, pedig egykor itt működött a Habsburg Birodalom egyik legnagyobb lovardája. A 19. században még vontatásra alkalmas hatalmas lovakat tartottak, ám

Esterházy Miklós herceg 1855-ben már azzal a céllal szervezte át a működést, hogy Angliából hozott kitűnő tenyészlókkal minőségi ménest hozzon létre. Így került Ozorára Mermaid, a legendás Kincsem nagyanyja, az ország legeredményesebb kancavonalának megalapítója.

A 20. század azonban nem kedvezett Ozora további fejlődésének, az uradalom területén nehéz sorsú családok tömegei tengették életüket. Róluk mintázta meg Illyés Gyula a Puszták népében megfestett szegényeket. Illyés Gyula fiatal korától kezdve sokat tartózkodott Ozorán, amit álmai városának nevezett. Itt írta meg a híres szociográfiájának több fejezetét, Petőfi verseihez írt utószavát, és 1944-ben is itt talál menedéket az üldöztetés elől. Az író iránti hálából a falu iskolája elsőként vette fel Illyés Gyula nevét 1985-ben, és szellemiségét ma is méltón ápolja. A településen megtalálható Illyés szobra, Gulyás Gyula alkotása, a várban pedig igényes Illyés emlékkiállítás várja a látogatókat.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS

Az ozorai ütközet

1848 őszén óriási kihívással kellett megbirkóznia a frissen kinevezett magyar kormányznak. A jeles katona hírében álló Josip Jellasich horvát bán hadseregével Buda felé tört. Őket Pákozdtól és Sukorótól között sikerült Móga János altábornagynak megállítania, ám fennállt a veszély, hogy a segítségükre siető Karl Roth és Nicolaus Philipovich serege komoly pusztítást végez a környék lakossága körében. Az újonc magyar haderő távollétében a tolnai nemzetőrök állták útját a visszaforduló horvát csapatoknak. Csapó Vilmos őrnagy vezetésével felégették a Sió felett átívelő hidat, a partot megközelítő katonákat pedig heves puskatűzzel tartották távol. Roth megpróbált tárgyalni a nemzetőrökkel, ám Csapó megteveszti az ellenséget, a valóságosnál sokkal nagyobbak mutatja seregét, ezzel teljesen demoralizálja őket. Október 7-én megérkezett Székesfehérvár irányából Perczel Mór és Görgey Artúr serege, a harpófogóba került horvátok pedig egyéb eshetőség híján megadták magukat. Az ozorai diadal elsősorban a környékről zászló alá állt felkelőknek volt köszönhető, közel 7500 katona esett fogságba. Soha ennél több hadifoglyot nem ejtettek a szabadságharc idején magyar alakulatok. Nem véletlen, hogy néhány nappal később Kossuth Lajos páratlan győzelemnek nevezte az eseményt.

Esterházy Antal Pál és az angol beteg

A 20. századi arisztokrata ifjak új szenvedélynek, az autóversenyzésnek hódoltak. Közéjük tartozott Ozora ura, az 1903-ban született Esterházy Antal Pál herceg, aki legendás Bugattijával több trófeát is begyűjtött. A versenypályákon kötött barátságot Almásy

Lászóval, a későbbi híres Afrika-kutatóval, akit az Angol beteg című film tett halhatatlanná. 1926-ban elsőként szelték át autóval a Szaharát, a vállalkozás Esterházynek az autózás, Almásynak a felfedezés örömét jelentette. A vadászkalandok ellenére Esterházyt nem ejtette rabul Afrika, 1929-ig inkább a versenyzés éltette, ám egy komolyabb baleset miatt kénytelen volt befejezni, és ezután visszavonult ozorai birtokára. 2009 óta az ozorai várban egy fotókiállítás látható a szaharai vállalkozásról „Az angol beteg igazi útjáról” címmel.

A szomszédos teremben az Esterházy család használati tárgyai tekinthetők meg, az emeleti galériában pedig „A másodszületett – Esterházy” családtörténeti kiállítása látható. A két arisztokrata barátsága Antal 1944-ben bekövetkezett haláláig megmaradt, majd Almásynak a rendőrség kínzása elől menekülnie kellett. Hátralevő éveiben megfordult Svájcban, élt Egyiptomban, végül pedig az ausztriai Salzburgban érte a halál 1951-ben.

A szomszédos teremben az Esterházy család használati tárgyai tekinthetők meg, az emeleti galériában pedig „A másodszületett – Esterházy” családtörténeti kiállítása látható. A két arisztokrata barátsága Antal 1944-ben bekövetkezett haláláig megmaradt, majd Almásynak a rendőrség kínzása elől menekülnie kellett. Hátralevő éveiben megfordult Svájcban, élt Egyiptomban, végül pedig az ausztriai Salzburgban érte a halál 1951-ben.

Petőfi Ozorán

Sok híres ember megfordult Ozorán, közülük is kiemelkedik azonban a híres költő, Petőfi Sándor. A fiatal, alig 18 éves garabonciás Sepsy Károly színitársulatának tagjaként mint vándorszínész lépett fel 1841. július 31-én.

A csapat ekkor Gvadányi József: A peleskei nótárius című művét vitte színpadra, a költő pedig három szerepet is vállalt a komédiában. Az előadás után ő kísérte haza az orozai asszonyokat lámpással a kezében, nehogy baj érje őket útközben. A társulat innen utazott tovább Cecére, ahol a költő megírta a Színésszé lettem című versét. Ma a Nagyvendéglő épületének fala őrzi Petőfi látogatásának emlékét, ahol egykor fellépett a tragikus sorsú költőóriás.

Nagyvendéglő épületének fala őrzi Petőfi látogatásának emlékét, ahol egykor fellépett a tragikus sorsú költőóriás.

Ozora ma

A 20. század második felében szinte lavinaszerű változás következett be a települések életében. Egyesek felemelkedtek, mások a szakadék szélére sodródtak. Bár Ozorának minden esélye megvolt, hogy az utóbbi sors jusson neki osztályrészül, az idelátogatók számára világos, hogy ennek a településnek komoly jövőképe van. Ez a helyes helyzetfelismerésnek köszönhető, Ozora nem akar másnak látszani, mint ami: egy kulturális központ, ami történelmi emlékeivel, hagyományaival és a dombvidék adta természeti lehetőségekkel hívja fel magára a figyelmet.

A hét dombra épült település a Balatontól csupán 62 kilométerre fekszik, különleges atmoszférája, mediterrán hangulata évről-évre egyre több látogatót vonz. 1994-ben hazánk legvirágosabb faluja lett, a rákövetkező évben pedig Európa-díjjal gazdagodtak az itteniek. Az élénk egyesületi életnek köszönhetően szinte egymást érik a programok, Szent István napján falunapot tartanak, de a majális és a karácsonyi időszak sem múlhat el multság nélkül. A település turisztikai vonzerejét növeli az Ozorádó néven elhíresült horgászparadicsom, mely a botok szerelmeseinek nyújt kikapcsolódást. Az ide érkező turisták a halastavakat körülölelő 250 hetáros erdőben tölthetik el kellemesen a szabadidejüket. Azokról sem feledkeztek meg, akiket nem köt le a horgászás: számukra alakították ki a mini-golf, pingpong, petanque és geocaching pályákat, valamint a kerékpáros és gyalogos (nordic walking) túraútvonalakat.

Az Ozorára érkezők számára a legnagyobb vonzerőt természetesen a várkastély jelenti. 1998–2002 között pályázati pénzből megújult Pipo rezidenciája. A reneszánsz palota hangulata kiváló helyszínt biztosít rendezvények, többek között esküvők szervezésére is. Ezzel azonban nem ért véget a fejlesztések sora: 2013-ban, szintén a Széchenyi programban elnyert 1,5 milliárd forintos projekt veszi kezdetét. A hatalmas beruházás lehetőséget ad az egykori külsővár bástyáinak rekonstrukciójára is. A remények szerint reneszánsz piazzaként működik majd a vár alatti piactér, melynek közepén egy gyönyörű szökőkút áll. Nem kizárt, hogy a közeli Esterházy kocsmá barokk épülete kiállítótérre alakul, megújul a közeli Kula-kert, illetve egy igazi görög teátrum is helyet kap. A tervek biztosítják, hogy a következő években is érdemes legyen újra és újra felkeresni a Sió melletti, reneszánsz hangulatú Ozorát.

